

SUOMEN ENSIMMÄINEN KULTTUURIPERINNÖN PROFESSORI HAASTATTELUSSA OUTI TUOMI-NIKULA

Maija Santikko

Lokakuussa 60 vuotta täyttävä professori Outi Tuomi-Nikula tunnetaan muun muassa rakennetun kulttuuriperinnön, kulttuurien välisen kommunikaation ja saksankielisten maiden kulttuuriperinnön tutkijana sekä työstään kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen hyväksi. Hänet nimitettiin Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen kulttuuriperinnön professorin virkaan 1.8.2008. Tapasin Outin hänen Porin Viikkarissa sijaitsevassa persoonallisessa puutalokodissaan. Iloinen koirien haukunta ja pehmeä takkatulen lämpö toivottivat minut tervetulleeksi aiemmin tutuksi tulleen pienen pyöreän pöydän ääreen. Keskustelimme hänen matkastaan kansatieteen opiskelijasta kulttuuriperinnön professoriksi, työstään kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksella sekä tunnelmista hänen täyttäessään 60 vuotta.

KANSATIEDE VEI MUKANAAN YLLÄTTÄEN

Eläimet ovat aina olleet lähellä Outin sydäntä. Hän kasvoi koirien, kissojen, hevosten, kalkkunoiden ja lampaiden keskellä kansanopiston pihapiirissä Pohjanmaalla. Haaveena oli työ eläinten parissa.

Viisivuotiaana toiveammattini oli karjakko. Kouluaikana unelmoin eläinlääkärin ammatista. Olin kuitenkin huono koulussa ja erityisesti matematiikassa ja siihen aikaan eläinlääkäriopintojen edellytyksenä oli pitkä matikka. Oli oikeastaan sattumaa, että aloin opiskella kansatiedettä. Siihen vaikutti myös henkilöhistoriani. Ylioppilaskirjoitusten aikaan ajoin nimittäin oikein pahan autokolarin. Olin

Kuva: Pirjo Häti.

pari viikkoa koomassa, mutta pystyin kuitenkin sairaalassa kirjoittamaan osan ylioppilaskirjoituksista. Kevät meni sairaalassa ja kesä toipuessa. Syksyllä kirjoitin ylioppilaskirjoitusten reaalín ja aineen. Lohdutan usein koulussa huonosti menestyviä sillä, että vaikka olin kaksi kertaa jäänyt luokalleni, niin kuitenkin minusta tuli neljän laudaturin ylioppilas ja vielä professorikin!

Väli vuoden Outi vietti Saksassa ensin Goethe-instituutin saksankielen kurssilla ja sen jälkeen harjoittelijana saksalaisella eläinklinikalla. Eläinlääkärin työ oli kuitenkin todellisuudessa henkisesti ja fyysisesti niin raskasta, että Outi luopui Hannoverin yliopistoon saamastaan eläin-

lääketieteellisen opiskelupaikasta. Paluu Suomeen tapahtui keväällä 1971 niin myöhään, ettei pääsykokeisiin enää ollut mahdollista osallistua. Outi päätti hakea opiskelemaan kansatiedettä Jyväskylään, koska sinne oli mahdollista päästä opiskelemaan pelkän ylioppilastodistuksen perusteella. Tarkoituksena oli ensin päästä yliopistoon sisään ja miettiä vasta myöhemmin varsinaista pääainetta. Odotukset kansatieteen oppiaineesta eivät olleet korkealla.

Ensimmäinen luento oli kansantieteen peruskurssi, jota piti apulaisprofessori Veikko Anttila. Muistan sen kuin eilisen päivän. Hän tuli luentosalin Raamattu kainalossa. Läjätti ison kirjan pöydälle. Katsoimme häntä ihmeissämme. Anttila oli pieni laiha mies, jolla oli äly kuin partaveitsi. Hän tervehti meitä, toivotti meidät tervetulleiksi ja sanoi: ”Otin Raamatun mukaani. Siinä on paljon tärkeitä kansatieteellistä tietoa. Siinä on esimerkiksi esiteltyä kaikki tärkeimmät aurutyyppit.” Tämän kuultuamme huokaisimme helpotuksesta. Selvisi, että hän oli tutkinut auroja. Anttila oli itse innostunut opettaja, joka tartutti innostuksen muihin. Peruskurssin jälkeen en voinut edes ajatella, että voisin ruveta opiskelemaan jotain muuta kuin kansatiedettä. Kaikki, mitä hän kertoi, oli mielenkiintoista ja jännittävää.

Veikko Anttila on ollut erityisen tärkeä ihminen Outin elämässä. Heille muodostui hyvin pitkäaikainen ystävyys suhde. Outi uskookin, että ilman oppi-isänsä hänestä ei olisi koskaan tullut kansatieteilijää ja tohtoria. Anttilan perintö kulkee Outin mukana eteenpäin.

Anttila puolusti viimeiseen veripisaraan asti asioita, jotka olivat hänelle tärkeitä. Sen opin häneltä. Hän opetti minulle, että jokaisessa opiskelijassa piilee mahdollisuus. Kysymys on vain siitä, miten se saadaan esiin. Sitä syystä se aika, jonka annan

opiskelijan ohjaamiseen ja keskustelemiseen hänen kanssaan – eikä ainoastaan opinnoista vaan myös ihmisenä olemisesta – on kuin kasa kultajyviä, jotka menevät suoraan laariin. Yritän aina antaa aikaa opiskelijoille. Se on Anttilan perintöä. Yritän löytää opiskelijasta vahvuuksia.

SAKSAN VUODET

Outi on 15-vuotiaasta asti viettänyt useaan otteeseen aikaa eri puolilla Saksaa. Nuoruuden positiiviset kokemukset siellä leimasivat koko hänen elämänsä. Muutto Saksaan opiskelujen jälkeen tuntuikin itsestään selvältä.

Olin päättänyt jo väitöskirjaa tehdessäni, että valmistuttuani lähdän ulkomaille. Se oli minulle ihan selvä juttu. En edes ajatellut, että jäisin Suomeen. Saksa oli ainoa vaihtoehto. Olin ensin kaksi vuotta Münsterin yliopistossa Alexander von Humboldt -säätiön stipendiaattina aiheenani Saksassa asuvat suomalaiset ja heidän sopeutumisensa. Idea tutkia suomalaisia Saksassa tuli veljeltäni Petriltä, joka silloin työskenteli Bonnin suurlähetystössä. Hän kiinnitti huomiota siihen, että Saksassa asui suuri määrä suomalaisia, joista ei tiedetty oikeastaan yhtään mitään. Hän tarvitsi jo oman työnsäkin kannalta tietoa tästä ulkosuomalaisryhmästä.

Saksassa vierähti 16 vuotta. Väliin mahtuivat vajaat kaksi vuotta Oulun yliopistoon perustetun kulttuuriantropologian oppiaineen ensimmäisenä määräraikaisena professorina. Saksassa Outi asui silloisen miehensä kanssa 1600-luvulla rakennetussa maalaistalossa Hampurin lähellä. Koko Saksassa olonsa ajan hän teki tiedettä ja toimi yliassistenttina, professorina ja tuntiopettajana viidessä eri yliopistossa.

KULTTUURITUOTANNON JA MAISEMANTUTKIMUKSEN LAITOKSEN ALKUTAIVAL

Turun yliopiston Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksella Porissa on meneillään kahdeksas lukuvuosi. Outi on ollut alusta saakka suunnittelemassa laitoksen toimintaa ja opetusta. Kaikki alkoi, kun Turun yliopiston kansatieteen professori Pekka Leimu otti häneen yhteyttä lokakuussa 2000 ja kysyi olisiko Outi kiinnostunut ottamaan vastaan tehtävän, jossa suunniteltaisiin Turun yliopiston uutta ja erilaista humanistista laitosta Poriin. Outi mietti pari minuuttia ja päätti ottaa uuden haasteen vastaan.

Aika Turussa suunnittelijana oli mielenkiintoista ja vauhdikasta aikaa. Meitä oli siellä tiimi, johon kuuluivat Katariina Korpela, Anna Sivula, Sami Louekari ja minä. Katariina suunnitteli uuden yksikön kokonaisuutta, Anna historian oppi-

ainetta, Sami maisemantutkimusta ja minä kulttuurien tutkimusta. Päivi Granö suunnitteli lisäksi digitaalista kulttuuria Raumalta käsin. Työhuoneemme oli kasarmialueella vanhassa kylmässä röttelössä, mutta ei se haitannut. Moottorimme ja Porin yksikön ”isä” oli kulttuurihistorian professori Kari Immonen, joka puhkui ideoita. Hän oli aivan loistava. Hän loi meihin uskoa, toivoa ja tulevaisuuden näkymiä. Monesti kuunneltiin silmät pyöreinä, että eihän tällainen voi totentua. Joskus kuitenkin mahdollonkin voi muuttua mahdolliseksi, kun uskoo tarpeeksi omaan asiaansa.

Uuden koulutusohjelman suunnittelu oli monipuolista ja haastavaa työtä.

Välillä käytiin Porissa katsomassa paikkoja ja pitämässä palopubeita. Vanhassa puuvillassa ei ensin ollut mitään muuta kun seinät. Sitten meille näytettiin arkkitehdin suunnitelmat. Muistan, kun tutkailin niitä Katariinan kanssa ja teimme muutosehdotuksia, jotka myös hyväksyttiin. Kerran lähdettiin hakemaan jostakin sivukyliltä mikroa, joka oli vähän halvempi kuin kaupungissa. Alussa kaikki tekivät kaikkea. Talkoohenkeä oli vaikea muille jakaa. Kukaan ei laskenut työtunteja. Jokainen oli koko sydämellään mukana, koska teimme itsellemme jotakin uutta. Ryhmä toimi hyvin. Katariina Korpela ja minä olimme uupumaton työpari. Laitoksen jokainen huonekalu, kynä, kumi ja taulu käytiin itse valitsemassa. Vauhti oli hirmuinen ja niin tilat valmistuivat ajallaan. Muutin Poriin 1.1.2001. Syyskuussa toiminta alkoi hienoissa uusissa tiloissa Porin vanhassa puuvillassa.

Ensimmäiset 40 opiskelijaa aloittivat syksyllä 2001. Henkilökunnan määrä oli alussa pieni.

Ensin Maunu Häyrynen valittiin maisemantutkimukseen määräaikaiseksi professoriksi. Raine Koskimaa aloitti digitaalisen kulttuurin professorina. Oppiaine oli sijoitettu rahoitussyistä ensin Rauman opettajavalmistulaitoksen tiloihin. Anna Sivula toimi historian ja minä kulttuurien tutkimuksen lehtorina. Katariina Korpela oli yksikön koordinaattorina. Kirjastossa aloitti Sari Pajunen ja Eeva-Liisa Högman oli toimistosihteenä.

Outi Tuomi-Nikula valittiin ensimmäiseksi laitoksen johtajaksi. Tehtävä pakotti jälleen opettelemaan uutta ja toi mukanaan vastuun koko koulutusohjelman tulevaisuudesta.

Kari Immonen määräsi minut laitoksen johtajaksi. Ehkä siitä syystä, että olin se vanhin ja kokenein. Laitosjohtajuus oli minulle kuin heitto kylmään veteen, sillä en tuntenut suomalaisen yliopistolaitoksen hallintoa. Se vasta oli todellinen oppimisen paikka. Ongelmia oli paljon. Opetusministeriö subtautui aluksi hankkeeseen hyvin epäluuloisesti ja pompotti meitä sinne tänne. Ministeriön alustavissa tulosneuvotte- luissa olin henkilökohtaisesti mukana tappelemassa meille rahaa. Turun yliopiston

humanistisessa tiedekunnassa monet vastustivat meitä perustellen asiaa sillä, että veisimme tiedekunnan rahat. Oli paljon vaikeita asioita, mitkä piti hoitaa ja samalla tehdä humanistista yksikköä alueella tunnetuksi. Tärkeimpänä pidin rahoituksen turvaamista, toisin sanoen yksikön saamista opetusministeriön normaalin rahoituksen piiriin. Kysymyksessä oli monen ihmisen työpaikka. Toinen tärkeä asia oli osoittaa olemassaolomme oikeutus. Alueen odotukset olivat valtavat, koska Satakunnassa ei aiemmin ollut ollut yliopistotason humanistista koulutusta. Kuningasajatukseksi oli kiinteä yhteistyö satakuntalaisten toimijoiden kanssa opetuksen ja tutkimuksen avulla. Alusta saakka onnistuimme saamaan ulkopuolisella rahoituksella toimivia projekteja, verkostoitumaan ja saamaan näkyvyyttä maakunnassa. Se tarkoitti käytännössä liikkumista maakunnassa ja lukemattomien puheiden ja esitelmien pitämistä. Kun aluksi olin oppiaineessa yksin, oli työtaakka aivan hirvittävä. Kyllä siinä varsan selkä oli välillä väkisinkin katketa.

Kahden kauden jälkeen Outi luovutti vuonna 2007 hyvillä mielin johtajuuden digitaalisen kulttuurin professori Jaakko Suomiselle.

Vuimeisenä lukukautena, kun olin johtajana, saatiin rahoitus lopultakin kuntoon. Katsoin, että nyt olen osani tehnyt. Tuhat asiaa oli vielä hoitamatta ja kehittämättä, mutta kun perusta oli luotu, oli siitä hyvä jatkaa. Jaakko Suominen valittiin jälkeeni laitoksen johtajaksi. Hän on hoitanut tehtävää hienolla tavalla. Laitos on kehittynyt jatkuvasti parempaan suuntaan.

KULTTUURIPERINNÖN TUTKIMUS OPPIAINEEKSI

Uusi oppiaine syntyi olosuhteiden pakosta. Laitoksen rahoitusta kiristettiin, joten meillä ei enää ollut varaa neljään pääaineeseen. Seurasi henkilökunnan kahvioon kokoon kutsuttu kriisikokous, jossa syntyi ajatus yhdistää historian ja kulttuurien tutkimuksen oppiaineet kulttuuriperinnön tutkimukseksi. Oppiaineen henkilökuntaan kuulusivat kulttuuriperinnön tutkimuksen professori, historian lehtori sekä myöhemmin kulttuuriperinnön tutkimuksen päätoiminen tuntiopettaja. Näin syntyi uusi oppiaine, jossa yhdistyvät historian ja etnologiatieteiden metodit ja teoreettiset lähtökohdat ja joka antaa opiskelijoille laaja-alaisen mahdollisuuden tutkia arjen kulttuuria. Kulttuuriperinnön tutkimuksesta onkin tullut laitoksen suosituin pääaine.

On valtava etu, että opiskelijat saavat sekä kulttuurien tutkimuksen että historiatutkimuksen metodiset valmiudet. Niiden yhdistäminen ja liittäminen laitoksen muuhun tarjontaan tuovat mukanaan synergiaetuja, jotka mahdollistavat opiskelijan laaja-alaisen erikoistumisen. Sillä taas on positiivinen vaikutus työllistymiseen. Kulttuuriperinnön tutkimus ei ole vain historiaa, ei kansatiedettä, ei folkloristikkakaan eikä kulttuurihistoriaa, vaan se on synteisiä kaikesta näistä. Siinä merkityksellistetään ihmisen arki uudella tavalla uusista lähtökohdista. Itseäni kiinnostavat tällä hetkellä

erityisesti kulttuuriperintöprosessit. Miten ja miksi jostakin tietyistä aineellisesta tai aineettomasta ilmiöstä tulee kulttuuriperintöä, jostain muusta taas ei? Kenelle kulttuuriperintöä tuotetaan, mitä varten ja kenellä on oikeus kulttuuriperintöön? Tämän selvittämiseksi kulttuuriperinnön tutkimuksessa analysoidaan tämän päivän ilmiöitä menneisyyden jälkien avulla. Tutkimustavan edellytyksenä on metodinen moninaisuus.

Oppiaineen pitää kuunnella ympäröivää yhteiskuntaa ja vastata sen tarpeisiin.

Oppiaine, kuten koko laitos, toimii Porissa yhteistyössä ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja pyrkii osaltaan vastaamaan maakunnan tarpeisiin. Se edellyttää herkkäkuuloisuutta ja hyviä tuntosarvia. Viime aikojen tärkeitä asioita ovat olleet mm. rakennussuojeluun liittyvät asiat, kun Porissa nyt toinenkin puukaupunginosa on saamassa suojelevan kaavan. Taideteollisuus, teollinen perinne ja nuorisokulttuuri ovat tällä hetkellä tärkeitä. Aikaisempi humanistisen koulutuksen puute Porissa ja Satakunnassa näkyy siinä, että tutkimatta jääneitä kulttuuriperinnön ydinaiheita on lähes loputtomasti. Siinä on työtä vielä monelle opiskelijasukupolvelle.

NIMITYS KULTTUURIPERINNÖN PROFESSORIKSI

Outilla on kokemusta virkojen hausta sekä Saksasta että Suomesta. Virantäyttöprosessi vaihtelee näissä maissa paljon.

Saksassa kaikki on salaista. Kun haet virkaa niin et saa mitään tietoa prosessista. Et tiedä, kuinka monta kilpahakijaa sinulla on, ketkä ovat lausunnon antajia, millaisia lausuntoja sinusta on kirjoitettu, ketkä istuvat valintakomiteassa. Kaikki on yliopiston ja jopa oppiaineen sisäistä puuhastelua. Jos haluat viran, tarvitset subteita ja lobbausta. Seuraava professori valitaankin usein laitoksen eläkkeelle jäävän professorin tieteellisestä jälkeikasvusta. Sellaiselle hakijalle, joka ei ole saanut koulutustaan Saksassa, jonka äidinkieli ei ole saksa, joka ei ole kasvanut sikäläiseen tiedeyhteisöön eikä ole ”jonkun oppilas”, ovat mahdollisuudet saada professorin virka käytännössä olemattomat. Suomalainen viranhakuprosessi on läpinäkyvämpi ja oikeudenmukaisempi. Huonoa täällä on se, että Suomessa oman alan potentiaalisten lausunnon antajien määrä on pieni. Jos vielä olisi mahdollisuus valita riippumattomia lausunnonantajia suuremmasta joukosta, olisi koko prosessi entistä demokraattisempi. Tilanne tässä on mielestäni kuitenkin parantunut verrattuna tilanteeseen vielä 10 vuotta sitten.

Outi ehti työskennellä kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksella lähes seitsemän vuotta, ennen kun hänet nimitettiin kulttuuriperinnön professorin virkaan. Se on hänen ensimmäinen vakituinen virkansa.

Tuntuu hyvältä, että ennen 60 ikävuottani olen saanut ensimmäisen vakituisen työpaikan! Voin kuitenkin sanoa, ettei vakituisen työpaikan puuttuminen ole minua missään elämäni vaiheessa painanut. Minulla on aina ollut töitä enemmän kuin olen jaksanut tehdä. Tosin palkkaa ei aina ole tullut, mutta töitä on aina ollut. Se jolla on intohimona tieteen tekemiseen, ei koskaan voi olla työtön! Jäljellä olevina työvuosinani pyrin kehittämään oppiainettani painottamalla metodista monialaisuutta. Kenttätyön ja muistitiedon keruun kehittäminen on yksi painopistealueita. Lähellä sydäntäni on myös yhteistyö Itämeren alueella ja siellä erityisesti saksalaisen alueen kanssa ei vain opiskelija- ja opettajavaihdon kautta, vaan luomalla yhteisiä projekteja, joissa työskentelee opiskelijoita ja tutkijoita molemmista maista. Kesän 2007 kenttäseminaari Rostockin yliopiston kansatieteen ja porilaisten kulttuuriperinnön tutkimuksen opiskelijoiden kanssa oli kannustava kokemus, jollaista tulee jatkaa. On vain surullista, että tavaton määrä hienoa saksalaista alan kirjallisuutta jää suomalaisopiskelijoilta kielimuurin taakse.

Suuria muutoksia virkaan nimittäminen ei arkipäivän työhön ole tuonut. Aikaisempaa enemmän on tullut kyselyjä osallistua asiantuntijana valtakunnallisiin organisaatioihin. Outi Tuomi-Nikula on lupautunut Kotiseutuliiton työryhmään ja Suomen kulttuurirahaston kulttuurista vaikuttavuutta tutkivaan työryhmään. Mielekkäitä luottamustoimia ovat myös Suomen kulttuurirahaston Satakunnan rahaston varapuheenjohtajuus ja Satakunnan taidetoimikunnan jäsenyys.

Valtakunnallisessa organisaatiossa voi vaikuttaa oman oppiaineen kehittymiseen ja tunnetuksi tekemiseen. Menen mukaan vain sellaisiin organisaatioihin, joissa tunnen pystyväni olemaan tarpeellinen.

Professorin työmäärä on suuri ja päivät kuluvat tuttujen rutiinien mukaan. Millainen on Outin tavallinen työpäivä?

Päivät menevät laitoksella opetukseen, kokouksissa ja hallintoon liittyvissä asioissa. Kotiin tultuani käyn ensin koirien kanssa lenkillä, juon pari kupillista espressokahvia ja alan sen jälkeen tekemään omia kirjallisia töitäni. Työpäiväni kestää pääsääntöisesti puoleen yöhön saakka. Ei se kuitenkaan ole mikään paha asia. Ihminen tekee mielellään paljon töitä, jos työ on mielekästä ja kiinnostavaa ja siitä saa itsellensä jotakin. Vapaa-aikaani vietän ystävien kanssa ja porilaisissa kulttuurieriennoissa. Erityisesti pidän teatterista. Porissa onkin monipuolinen teatteritarjonta.

Professori ei kuitenkaan ehdi tehdä kaikkea, mitä haluaisi, vaan asiat pitää laittaa tärkeysjärjestykseen. Oma tutkimustyö saa lukukausien aikana jäädä taka-alalle.

Tärkeysjärjestyksessä lukukausien aikana ovat ensimmäisellä sijalla ehdottomasti opiskelijat, opetus ja ohjaus. Uuden tutkijapolven kasvattaminen on kaikkein tärkein tehtäväni, koska siinä näen työni tulokset. En näe sitä niinkään omista julkaisuisani, vaan nuorissa ihmisissä, jotka kehittävät oppiainetta opinnäytteittensä kautta.

MATKA JATKUU 60-VUOTIAANAKIN

Lokakuussa 60 vuotta täyttävällä Outilla on takanaan rikas ja monipuolinen elämä. Hän uskoo elämällä olevan vielä paljon mielenkiintoista annettavaa.

Tuntuu ihan kummalliselta, että täytän 60 vuotta. Mutta ei se tunnu pahalta. Elämysten ja kokemusten kassini on melkoisen täysi. Se on rikeauteni, mitä kuljetan ilolla mukana. Tiedän että jos terveyttä riittää, elämä voi olla antoisaa vielä korkeallakin iällä. Kannustavina esimerkkeinä minulla on 90-vuotias äitini sekä 100- ja 95-vuotiaat tätini, jotka edelleenkin ovat tiukasti elämässä kiinni. He ovat myönteisiä ihmisiä, jotka harrastavat, kirjoittavat, tutkivat ja nauttivat elämästään. Iän lisääntyessä elämä varmasti muuttuu ja mukaan tulee erilaisia asioita sen jälkeen, kun jätän aktiivisen työelämän. En ilmeisesti tule asumaan Suomessa loppuelämäni. Matkani ei vielä ole löytänyt päätepistettä. Kirjoittamista en kuitenkaan koskaan lopeta. Kirjoittamiseni vain tulee ehkä olemaan vähän erilaista kun nykyisin.

Pienet, yksinkertaiset asiat tekevät hänet juuri tällä hetkellä onnelliseksi.

Tällä hetkellä tärkeitä asioita ovat terveys, mielekäs työ, maailmalla ja Porissa olevat ystäväni, pienet koirani ja oma koti. Vanha talo on minulle tärkeä. Se on kuin ystävä jonka kanssa keskustelen. Porin talossani on pieni puutarha. Se on niin pieni, että voin sen hoitaa ohimennen. Periaatteenani on, että täytyy olla niin paljon kukkia, ettei rikkaruohoille ole tilaa.

Outi ei ole koskaan pelännyt tulevaisuutta vaan on tarttunut ennakkoluulottomasti uusiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Kaarlo Sarkia runo *Älä elämää pelkää* on ollut 13-vuotiaasta lähtien hänen lempirunonsa ja elämänohje. Se on myös runo, jonka hän haluisi jättää ohjeeksi kaikille tulevaisuudestaan huolissaan oleville.

Kaarlo Sarkia: Älä elämää pelkää

*Älä elämää pelkää,
älä sen kanneutta kiellä.
Suo sen tupaasi tulla
tai jos liettä ei sulla,
sitä vastan käy tiellä,
älä käännä sille selkää.
Älä handoille elämää lymyyn kulje:
Ei kuolema sinulta oveaan sulje.*

*Kuin lintu lennä
älä viipyen menneen raunioilla
nykyhetkeä häädä.*

MAIJA SANTIKKO

*Suo jääneen jäädä,
suo olleen haudassa olla,
tulevaa koe vastaan mennä.
Ole vapaa, kableeton tuulen tavoin:
On kuoleman portti aina avoin.*

*Älä koskaan sano:
"Tämä on iäti minun."
Elon maljasta juovu,
taas siitä, jos tarpeen, kivutta luovu.
On maailman rikkaus sinun,
kun mitään et omakses ano.
Elä pelotta varassa yhden kortin:
Näet aina avoinna kuoleman portin.*